



WWW.UNI-LIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
В
Л
И
О
Т
Е
К
А

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

„ШКОЛСКИ ЛИСТ“ налази сваког 15. и последњег у месецу. Преплата је за целу годину 3 ф., за 4 месеца 1 ф. а за Србију 8 динара годишње. Учитељи, који имају мању плату од 300 ф., богослови и приправници добијају лист у пола цене. Дописи и преплата шаљу се: Уредништву „Школског листа“ у Сомбор.

Бр. 11. У Сомбору 15. јуна 1883. Год. XV.

ДОМАЋЕ ВАСПИТАЊЕ.

МОТО: Добро и мудро васпитање деце, подиже славу и част родитељима.

Човек долази на овај свет као слабо и немоћно створење, које кад неби нико приватио и за њега се старао, морало би пропасти.

За човека док је још дете а и у каснијем добу воде бригу родитељи му. Њихова је дужност, да своје чедо однегују, васпитају и човеком начине. Преголем и важан је то задатак, па зато су ипак многи родитељи, који то олако узимају или сасвим пренебрегну на пропаст своју и дечију. Нега и васпитање деце стаје великог труда, те то је ваљда узрок да имамо и таквих жалосних родитеља, који желе, да их Бог сачува од деце, а гдекоји сматрају децу своју као неку каштигу. У томе ваљда лежи узрок, да нам многе матере чине најстрашније кораке, да само буду без порода.

Скромна намера је овога чланка, да упути српске родитеље, како да васпитају своју децу, ту једину узданицу своју. Данашње домаће васпитање већином нам неваља, те отуда она дамо и пропадамо у сваком погледу.

Родитељске дужности спрам деце своје врло су различите и са многим тешкоћама скопчане; али у очима брижљивих родитеља и највећи су брегови трунак.

Да је многим нашим родитељима васпитање своје деце ствар врло тешка, о томе нема сумње, те зато хоћу да запитам, што је човеку тешко? Човеку може бити само оно тешко, на шта нема воље, или оно што не воле. Елем зато нам је тешко васпитати нашу децу, што нити волемо њих нити тај посао. Заиста су такви родитељи највећи непријатељи својој деци.

Јер кад би их искрено љубили, одкуда би могли да их невоспитамо, кад овамо знамо да им је без тога немогуће постати честитим и примерним људима.

Српски родитељи требало би мало боље да размишљају о тој код нас честој појави. Један од најпрешњијих, најплеменитијих и најлакших послова нека вам буде васпитање ваше миле дечице. Немојте молим вас себе обмањивати оном помисли, да ће тај ваш хотимичан немар надокнадити школа. То никада неможе бити. Ја неznam, да се кад год постигло оно, што је већ једном прохујало. Школа ће све учинити, само не оно, што сте ви дужни били да учините и које је отишло, да се више никад и неврати. Старајте се најозбиљније за крв ваше крви! Ваше уздисаје, који вам се тако лако из срца краду и којекуд одлећу, упутите на вашу децу, на њима нека се заустављају!

У ваљаних родитеља њихова се љубав према деци никад не мори, а сваки труд у том послу им је медена радост.

Добро васпитање деце подићиће вама родитељима славу и част!

Непоносите се вашом мудрошћу, богатством и лепотом, снагом и силом, него се хвалите и поносите, што сте испунили своју најсветију дужност, што ју као родитељи према својој деци имате да одужите. У томе вам лежи ваша мудрост и богатство.

Српски очеви и мајке! познајте и поштујте с највећим страхопоштовањем Бога, јер он вам је поклонио ту вашу једину наду вашу, милу дечицу, па из благодарности према њему, васпитајте их као побожне, честите и ваљане Хришћане. Јер то је бар очевидно, да без праве побожности нема добра васпитања. Треба да будете прави домољуби и ватрени народољуби, јер само ако сте ви таки, могу и деца бити прави домољуби и честити Срби и Српкиње.

Као што видимо пред нашим драгим родитељима лежи преголеми задатак, за који ако га изведу у свој његовој опширности, неће за награду ни од кога добити одличја на прса, ни лавров венац на главу. Неће им нико као што рекох то дати, а и нашто им, кад ордени и онако потавне а венци увену; али благодарност и признање, што ће им њихова деца дати нит ће потавнети нит увенути него ће сијати дуго и дуго времена. Ваша деца биће вам гласници и живи сведоци ваше славе и онда, кад вас небуде било овде на земљи.

Незаборавимо, да судбина наше деце често зависи од нас самих. Зато их привикнимо за рана, да с оним, што имају и чиме се занимају, буду задовољни; мушком снагом и веселим срцем нека иду по изабраној стази.

Научите их да траже љубави и поверења на све стране, код свију и свакога; нека се с пијететом сећају својих милих родитеља, њихове мудре науке и добрих дела. Ако се то постигне, учињен је најсретнији успех домаћег васпитања.

Родитељи треба да буду најбољи пример својој деци: у љубави, добру, истини, поштењу, правди, милосрђу и свакој другој врлини, јер ту је прави извор, да им деца буду срећна.

Старајте се, да посејете добро и здраво семе на још боље обрађено земљиште, јер само се тако можете надати богатој жетви, што ћете постићи истинитим васпитањем и образовањем.

Ви морате бити вешти воћари, који негују брижљиво своју младицу: чисте је, заливају је, крешу је, како би из ње могло нарастити племенито и јако дрво, које се неће бојати и најмањег вихорића, а по речима псалмопевца донеће плод у своје време, и лишће му неће увенути.

Потрудите се родитељи српски, да извојујете вашој деци, да их свет поштује и уважава, јер то треба да вам буде највећа награда за преголеме труде ваше.

Васпитање и образовање, то су непотрошени капитали, који увек носе сигурне и богате камате. Јасно је као сунце да васпитањем постају оба фактора т. ј. и родитељи и деца сретни и задовољни. Па да ли сви родитељи чине тако? Камо те среће, да наши сви родитељи чине тако! Ми би тек онда били прави народ, онда би нам тек наша егзистенција била осигурана.

Многи су у нас родитељи, који се за своју децу брину само у толико, да не буду гладна, да ни у чем неоскудевају, а на васпитање неће ни да помишљају. Па зар је онда чудо, да је овај кратки живот многих наших родитеља само тешка патња. Потоком горких суза потекло је из очију многог оца и мајке, што су их натерала њихова крв — њихова рођена деца. Зар је једна мајка горко јаукнула од претешког удара и бола свога чеда. Немогу више да навађам ужасне призоре, што се збивају на многим несрећним родитељима, јер ми се и од саме помисли на то срце цепа.

Питам вас српски родитељи, ко је томе узрок? Погрешно и никакво домаће васпитање.



Каква голема туга огорчава нам последњи самртни час, кад помислимо, да остављамо нашу децу неспремну, неизведену и неупућену на прави и поштени пут и да не живе на радост и понос, него на срамоту и поругу себи, својима и ономе народу, коме припадају. Колико бола, колико гриже савести осећа многи умпрући отац и мајка! Да недођемо до те ужасне одмазде, треба да родитељи будним оком прате развитак своје деце. Увек имајте пред очима, да је будућност, срећа или несрећа ваше деце положена у ваше руке. Немојте српски родитељи да грешите, на да вам после за те грехе ваша рођена деца трпе не заслужену казан.

Пазите очеви и мајке на васпитање и образовање ваше деце, на њихово душевно и телесно развијање. Васпитајте их речју, делом, а по превасходству добрим примером. Гледајте, да им дате у наслеђство *што више способности а што мање заштева, што више умешности а што мање жеља*

Само на тај начин одговорићете своме задатку, који вам је као родитељима сам Бог дао; само тада ћете моћи мирно и спокојно умрети и само тако и тим начином доћићемо до жељеног, ваљаног, моралног подмладка, на коме лежи спас и напредак целога нам народа.

А. Р. П. учитељ.

САМЧЕВО ВЕЧЕ

Превео М. Симеон Кончар, народни учитељ.

Имаде тому већ више времена од како изучавам живот и дела славнога васпитатеља човечанства Песталоције. Понајпре сам хтео да у којем часопису наштампањ његов живот, што ћу, ако повољне околности наступе, и учинити. То ме је довело на мисао и жељу да његова најзнатнија педагошка дела преведем на српски. Прво му дело ево сам превео за „Школски лист“, а кашње кад преведем сва, издаћу их у засебној књизи.

Ну пре но што почнеш читати само дело, штована публично, ево ћу ти у неколико речи описати судбину његову.

Дело ово наштампао је први пут Изелин у својим Ефемеридама. Кашње је прештамповано и прерађивано, ал је најважније онаково, како је први пут светла угледало и по том сам га првом издању и превео. Много је времена прошло док се увидило, да је дело ово велике цене. Тек најновије време упознало му је вредност и почело ценити ова „златна зрна у сребреној љусци.“

Ево их :

Човек, који је и на престолу и у сени колибе исти, човек својим бићем, шта је он? Зашто нам то не кажу мудраци? Зашто не разабиру

Узвишени духови, какво им је племе? Зар сељак свога вола, што га треба, неће да упозна? Не истражује ли пастир природу својих оваца?

А ви, што човека требате и велите, да га чувате и негујете, преузмите труд сељаков за његова вола. Старајте се као чобан за своје овце. Је ли ваша мудрост познавање свога племена а ваша доброта доброта просвећених пастира народних.

Што човек јест, што потребује, што га узвишује и понижује, што га крепи, и слаби, све то треба да знаду пастири народни а и сам народ у најпростијим колибама.

По свуда осећа човечанство ову потребу. Муком и радом и појудом тежи по свуда, да се уздиже. С тога и вену његова племена недовољено, и с тога им довикује крај човечанства, да их завршетак њихова живота није наситио. Њихов крај није дозревање савршених годишњих плодова, па да онда зими почивају.

Зашто истражује човек без реда и мете? Зашто не истражује према потребама своје природе, па да на том зиђе своје животно уживање и благослов? Зашто не тражи истину, која је мир и животно уживање, истину, која га у његовој нутарњости задовољава, његове снаге развија, његове дане разведрава и његове године уређује?

Човек, кога његове потребе на то гоне, наћи ће пут к овој истини у нутарњости своје природе.

Удовољено дојенче учи истим овим путем, што му је мајка, и она развија у њему љубав, битност, захвалност, док још и не може чути гласа о дужности и захвалности, а син, који једе крив свога оца и грије се на његовом огњишту, налази на овом путу природе благодат свога бића у дужностима дететовим.

Човече тражиш ли истину у овом уређењу природе, тад ћеш је наћи, какву је требаш за своје становиште и за свој живот.

Као год што је потреба твога починка и твога мира, човече, као год што ти је сигуран путевођа у твојим најближим пословима, као год што ти је потпора, на коју се ослања твој живот, тако ти је исто и благослов.

На овом путу не можеш требати сваке истине.

Круг знања, који уређава човека у његову положају узак је, и круг овај почима близо њега, близо његова бића и његових ближих одношаја, одавде се раширује и мора се равнати према свом средишту сваке благодатне снаге истинине.

Чиста истинитост развија се у уским круговима, а права мудрост човечија оснива се на чврстој основи познавања својих ближих одношаја и на развитој способности поступања са својима ближима пословима.

Ова мудрост човечија, која се објављује потребама нашега положаја, јача и развија нашу снагу произвођицу, а духовни правац, који производи, једноставан је и сталан, она је свом снагом створена од природних положаја, који се налазе у њиховим спојевима и с тога је уподобива свакој страни истине.

Израз јој је снага и чувство и сигурна употреба.

Узвишена стаза природе, истина, којој водиш, то је снага и вре-
ло, дело и наобразба, задовољење и расположења васцелога бића човечанства.

Истина ти не развијаш човечанства брзим и сјајним растом, и
твој син, о природо, ограничен је, његов је говор израз и последица са-
вршенога познавања ствари.

Ако ти пак у твом уређењу људи путе претичу, тад смућују
сами у себи своју нутарњу снагу и уништују починак и равнотежу сво-
га бића у својој нутрашњости.

Они то раде, кад забразде у стоструки метеж речи и мњења пре,
но што реалним знањем збиљних предмета прилагоде дух истини и му-
дрости, и кад звук и говор и реч, место истине реалних предмета учине
основом свога духовнога правца и првога развића својих снага.

Ова уметна стаза школе, која ред речи слободне, чекајуће, пола-
гање природе раздире, ствара од човека уметан сјај, који застире неста-
шницу нутарње снаге а задовољава временима као и нашем столећу.

Становиште живота, ознака индивидуалности човекове, ти си књи-
га природе. У теби је снага и ред ове мудре водице, и свака школска
наобразба, која се не оснива на овој подлози човечије наобразбе, води
странпутице.

Човече, оче своје деце, не терај снаге њихова духа у даљне да-
љине, пре но што вежбом ојача, и чувај се крутости и напора.

Снага природина, и ако неодољиво води к истини, није у свом
вођењу укочена; глас славуја звони по мраку, и сви предмети природе
наслађују се у окрепљивој слободи, није нема сене досадна реда.

Кад би у природном начину наставе био насилни и укочени ред,
тад би и она стварала једностраности, и њена истина неби благо и сло-
бодно улазила у пуноћу васколикога бића човечанскога.

Одурни тешки нагон за цуком сеном истине; нагон за гла-
сом и звуком и речи истине, ће не мами ни један мар, ће није могућа ни
једна употреба; завађање целокупне снаге растућега човека мњењима кру-
тих, једностраних школских наставника, стострука уметарења речовнога
саобраћаја и моднога начина настављања, која се за основу полажу чове-
чијој наобразби, све је то мукотрпно силажење са природне стазе.

Њихов крути ток не твори у човеку истину благом послужите-
љницом човечанства, не твори благом осећајном мајком, чије је весеље и
мудрост весеље и потреба њезине деце.

Човек губи равнотежу своје снаге, снагу мудрости, кад се његов
дух једнострано и силовито бави једним предметом. С тога није наставни
начин природе силовит.

Па ипак влада у њеној наобразби чврстина а у њеном уређењу
кућевна точност.

Растрешени метеж многознанства није ни најмање ток природе.

Човек, који лаким летом облеће свако знање, а не јача своје зна-
ње тихом сталном употребом, и овај изгуби стазу природину, ведри,
стални, позорни поглед, мирно, тихо чувство истине, које прима истините
радости.

Колебљив је пут људи, који у дармару свога многознанства нала-



WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
В
Л
И
О
Т
Е
К
А

Истина много лапарања, али му жртвују тихи смисао чисте човечности. У граји њихове гордости наћи ћеш близо њих, у одношајима, у којима снага благодатна мудраца јасно светли, пусте пустаре и тмине.

Изображаваће људи к истини, ти си развиће њихова бића и њихове природе упокојној мудрости.

Ђе си снаго природе, чиста наобразбо човечанства.

И троме пусте пустилине тамна незнанства одвраћају од твога пута. Непознавање твоје природе, човече, јаче сужује твоје знање, него потребе твога бића. О како густи мрак изопачивања првих основних појмова твојих обзира и убитачна, задушљива тиранизација, ускрата свих уживања истине и благодати, неприродна несташница општих народних светила у првим битним потребама и одношајима човечанства, застире земљу.

С тога није развијена снага човечанства, ово врело његових снажних дела и његових мирних уживања, уображен нагон и варљива заблуда.

Задовољење нашега бића у његовој нутарњости, чиста снаго наше природе, ти благослове нашега битисања, ти ниси сан. Тебе тражити и истраживати мета је и опредељење човечанства, а и потреба си моја и нагон моје нутарњости, тебе тражити, цел је и опредељење човечанства.

Којим путем, којом стазом наћи ћу те, истино, јер си моје спасење и уздигеш ме до савршенства моје природе.

Тумач овој истини у нутарњости је моје природе.

Васколико си је човечанство у свом бићу једнако а за своје удовољење има само један пут. С тога ће бити истина, која је црпљена из нутарњости нашега бића, свеопћа истина човечанска, она ће бити истина спојилица међу парбеницима, који ће се о њеној љуски до крви свађати.

(Наставиће се.)

ГДЕ ЋЕ БИТИ ГРОБ БРАНКА РАДИЧЕВИЋА ?

Одбор карловачки нагласио је још у свом првом позиву ради добровољних прилога на пренос песникових костију, да не може ни говора бити о томе, да се Бранку нов гроб спреми на другом ком месту до ли на Стражилову. Одбор је и остао при томе. Према томе решио је, да се остатци бесамртног песника пренесу на стражиловачки брег од прилике преко 100 стопа релативне висине.

Карловачки одбор овако је нацрт саставио за гроб и споменик :

Костурница ће се озидати и заклопити плочом, око гроба ударити гвоздена ограда, над гробом подићи мраморни споменик и над тим на 6—8 стубова од тесаног камена ограђен кров, до ког ће се моћи доћи зиданим степеницама, да се одатле може погледати далеко у дивну панораму, што се оку отуд пружа према истоку, југу и северу. Што буде сметало слободном изгледу, прокрчиће се. До гроба ће се ићи стазом укривуд, насутом и набијеном шљунком, а крај стазе ће се понаместити неколико клупа на размак за одмарање. Доле код шумара завесиће се књига споменица, у коју ће сваки похађанин бранковог гроба уписати

своје име и дан посете. Рад оправљања од времена на време и рад чувања бранкова гроба, основаће се из општих прилога фонд, који ће се предати каквом телу у месту с молбом, да води о томе у напредак бригу. Што после свега тога добровољних прилога престане, одбор овај предлаже, да се тиме удари фонд на какву задругу или друштво, које ће носити име песниково, а бити опредељено или на издавање књижевних или вештачких награда, или на издавање целокупних народних умотворина, или на онаке цели, каковима намењен беше у своје време предлог о подизању друштва св. Саве.

Члан одбора г. Владимир Шајковић, варошки мерник, примио се бесплатно да градњу руководи и већ је отпочео прве нужне кораке.

(Међутим пошто је карловачки одбор са том својом изјавом на јавност изишао, изразило се јавно мњење са више страна против места, које је карловачки одбор одредио Бранковим костима и споменику му, тако да се сад опет не зна управо ништа дефинитивно. У.)

25. ОПШТА НЕМАЧКА УЧИТЕЉСКА СКУПШТИНА У БРЕМЕНУ.

О посети 25. опште немачке учитељске скупштине у Бремену донели смо у прошлом броју кратку белешку, а сада ћемо по „Rad. Ref.“ да саопшtimo још кратак извод о расправама на истој, које су биле многостране и врло интересантне.

Прво предавање држао је др. *Вижард Лане из Хамбурга о теми: Шта треба ми учитељи себи за сва времена да сачувамо?* Говорник је поделио свој одговор у осам разних тачака.

1. Ми учитељи морамо увек да останемо свесни свог позива и великог значења нашега рада. 2. Ми учитељи морамо себи да сачувамо љубав према свом позиву и према младежи. 3. Морамо да настојимо за научним и педагошким усавршавањем. 4. Морамо увек за тим да тежимо, да наше делање буде и остане васпитно. 5. Морамо за живот да васпитамо. 6. Ми учитељи морамо себи за увек да сачувамо веру у постојани напредак човештва. 7. Морамо отаџбину да ценимо и да јој сачувамо нашу љубав. 8. Најпосле морамо ми учитељи да чувамо и негујемо чувство колегијалности.

О том предавању није се дебатовало.

Друго предавање држао је управитељ учитељске школе у Бремену др. *Креднер о Оптерећивању у школи.* Говорник је поставио ове тезе:

1. Питање о оптерећивању велеважно је практично васпитно питање, које право и темељно може да реши и на исто да одговори само наука о васпитању, педагогика. 2. Педагогика сама има своје чврсте основе у етици и у оба дела антропологије, у соматологији и у психологији. Због тог се при одговору на питање о оптерећивању морају за савет да упитају и те науке и њихови заступници, за соматологију дакле поименце лечници. 3. Етика одређује васпитну цель; она захтева развијање васпитаника по свима културним идејама садањости, у тој мери, да се

исти, оспособи, да свој положај у човечанском друштву право изабере и испуни. Антропологија показује, да се ради постизања те цели морају тело и дух васпитаника једнако врсно одгајати, и да је свака једностраност шкодљива. 4. Пређашње васпитање, како у Германа, тако и у Грка и Римљана, полагало је главно тежиште на телесно развијање, а модерно васпитање посветило се напротив поглавито гимнастици духа. Рационална педагогика има за поједине врсте школа да одреди праву меру телесне и духовне гимнастике и да се за то стара, да прекомерност у једном погледу не шкоди у другом. 5. Да ли је у наставном погледу погођена права мера или да ли постоји оптерећење, то ће да зависи од одговора на ова питања: а. Је ли нормално здравом васпитанику после свршетка школскога рада осигурана потребна количина сна, или не мора ли он, да би задовољио школским дужностима, од ноћи да гради дан и да редовно дуже при раду седи, него што дозвољава разумна дијететика. б. Је ли васпитанику могуће, пошто више сати проведе при настави у школи и кући дође, да се опорави и одмори, или мора можда одмах да настави у школи прекинути духовни рад. в. Да ли су домаће задаће ученицима тако мудро одмерене, да после рада и игре остаје васпитанику, дечаку као и девојци, још доста времена, да у кући штогод користи и да себи прибави ону окретност и умешност, која је нужна за практичан живот, или не мора ли дете, да би задовољило захтевима школе, да се одрекне сваке припомоћи у кући и да себе само осуди на неку извесну блесоћу? 6. Уопште мора се модерној школи хвала одати, да је праву меру изнашла или да је вољна, да ју потражи. Многе тужбе о оптерећивању су неосноване, или су преоптерећивању повод сами они, који се туже. Родитељи оптерећују у многоне ученике: а. што сем сасвим довољне наставе у школи траже још и приватну наставу; б. што шаљу исте у такву школу, за коју није њихова духовна снага дорасла; в. што им дозвољавају весеља и забаве, које чине немогућим разуман распоред времена и уредан живот и које се не дају сложити са школским дужностима. 7. Али и школе и учитељи оптерећују гдекад своје ученике: а. кад се при настави и мери својих задатака управљају по начелу, ког је вредност врло у питању: Много помаже много.. б. кад задају задаће, које нису довољно приготовљене или захтевају несарамерно много времена да се израде; в. кад изван нужних задатака задају и који нису нужни; г. кад задаће и радове продужују и на оно време, које је разумнија педагогика одредила за друге цели. 8. Обећање, да ће се такве грешке, ако би се можда још гдегод налазиле, у будуће да избегавају и да ће се стално и непомично поступати по захтевима рационалне науке о васпитању, то је једини могући, али сигурно и умирујући одговор, који може да даде немачка учитељска скупштина публици, која је у неколико узнемирена питањем о оптерећењу.

Те тезе примљене су великом већином.

Другог дана држао је предавање Др. Шолц, управитељ болничког завода у Бремену о теми: *Наука о чувању здравља у народној школи*. Ове су тезе примљене:

1. Наука о чувању здравља треба да је обавезан предмет у народној школи. 2. Наука о чувању здравља треба да се учи у народним

школама као део природних наука. 3. Поједини делови науке о чувању здравља, нарочито анатомије и физиологије, смеју се у народној школи учити само у најтешњој вези за практично-хигијенске цели. 4. И у учитељским школама треба да буде наука о чувању здравља обавезан предмет. Али овде нека је настава систематично научна.

Умољава се Др. Шолц, да састави zgodан учебник и он обећава, да ће одговорити тој жељи.

Друго предавање: *Јавно старање за занемарену младеж*. Референт Јован Халбен из Хамбурга. Говорник ставља ове предлоге, који су примљени :

1. Старање за занемарену младеж важна је дужност грађанског друштва. Испуњење исте не сме се оставити ни вероисповедним телима ни приватним подузетницима. 2. Поправљање занемарене или запуштене деце и оних младих злочинаца, који су због непознавања казњивости њихових дела од оптужбе ослобођени, не треба да носи на себи карактер каштиге. Оно је задаћа васпитања и мора се због тог уступити школским властима и има се начелно оделити од извршења казни и узничких власти. 3. Добро породично васпитање има се уопште претпоставити сваком заводском васпитању; деца, која треба да се поправе, ваља с тога да се смештају по правилу у уредне породице. Примање у завод за поправку има се пак само за оне захтевати, којих морална запуштеност изискује дубље педагошки образованог васпитача. 4. Нужно је оснивање јавних завода за поправку. Сваки такав завод мора да се састоји из два по полу васпитаника потпуно раздељена главна оделења. 5. Јаван завод за поправку мора да буде економска и васпитна јединица. На челу му нека стоји педагошки образован управитељ. 6. Школска и продужна настава у јавним поправилницама нека се колико могуће потпуно организује на основу општих законских наређења и нека се употреби у корист васпитног интереса. 7. Заједнички рад васпитаника такођер је важно васпитно средство поправилнице. Исти нека се обавља по упутству технички образованих помагача. Али обртнички рад у поправилници нека не служи никад поглавито привредним целима; исти ваља изабрати обзиром на здравље васпитаника.

После тога је говорио проф. Др. Херцер из Берлина о *Цртању у народној школи*. Ове су тезе примљене :

1. Цртање по мрежи линија и тачака одбацује се како са педагошког, тако и са хигијенског гледишта. 2. Као припрема за наставу у цртању препоручује се посебна настава у наочигледности. 3. Служење техничким помоћним средствима за осуду је. 4. Тачност цртежа руком нема да се пресуђује са математичког гледишта. 5. Цртање по телесним моделима има да се учи у народној школи као највиши степен. 6. Настава има да буде безусловно настава у скупу.

Трећег дана држао је прво предавање Др. Дигес из Беча: *Данашње стање немачке педагошке*. Расправе није било, нити су постављане какве тезе.

Друго предавање: *Учитељ у боју против предрасуда*. Референт је био учитељ Вингер из Нирнберга. Примљене су ове тезе :



WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

1. Свака предрасуда је по својој суштини обмана и нема по томе права на опстанак. 2. Корен предрасуди је или у неувиђавности или у злонамерности. 3. Мишлење и хотење свакога човека изложено је опасности обмане; због тог није нико смртни сигуран од предрасуде. 4. Свака заблуда човечијег мишлења и хотења у последњој је линији сметња за напредак; због тог је сваки поштен човек позван да се бори против предрасуде. 5. За народну школу и за учитељство нарочито значи борба против предрасуде борба за опстанак. 6. Борба против предрасуде, којој је корен у недовољној увиђавности, лежи по себи у плану школскога рада. 7. Злонамерна предрасуда оцрњује целу и вредност народне школе и шкоди јој, што постојано дела против духовног и материјалног напредовања учитељства. 8. Јасна свест о праву своје ствари и непоколебимо остајање при свом уверењу дају учитељству најсигурнију гаранцију за то, да ће његова борба против предрасуде бити крунисана успехом.

Треће предавање држао је *Др. Бренин*, учитељ реалне гимназије у Бремену о теми: *Лирско песništво у школи*.

Рано у јутру тога трећег дана обављена је тиха свечаност на гробовима Либена и Грефе-а, којом је приликом Јован Халбен из Хамбурга неколико речи за усмену проговорио.

ИЗВЕШТАЈ

са IX. Шајкашког учитељског збора, држаног у Госпођинци 16. Маја 1883.

Председава: С. Јанковић; бележи Д. Стакић.

Присутни: Бабић потпредседник, Миловановић извештач, Магарашевићева, Бугарски, Бр. Јанковић, Сабљица, Кошовић, Поповић, Рудићева, Чешљар, Трифуновић, Брадаровићка, Марковић, Докић, Крестићева, Перлаки, Фазекаш, Мирилов, Шандор, Каракашевић, Димић, Михајловићева, Пауновић, Лаутенбах, Карнер, Стефановићева, Јоцић, Бошњакова, Чавић, Штајгер, Маршић, Крецулов.

Отсутни: Петровић, Радловићева, Тир, Екерт, Бабићева, Јаконић, Каћански, Радивојевић.

Претседник поздравља збор, напомиње целу оваких састанака и корист истих по сваког појединог; жели и на даље савесног и успешног рада и проглашује седницу за отворену.

На позив претседника ради Магарашевићева са IV. разр. из очигледне наставе у свези са мађарским језиком предмет „Храст.“ — Води разговор о шуми, делови шуме, како се које дрво зове, зауставља се код храста, делови истог: корен (gyökér) стабло (a törzs) грање (az ágak) лист (a levél); говори о облику листа; то исто мађарски; пита о казаноме Говори о плоду храста; о његовој употреби; о шишаркама; о њиховој употреби корист од храста. Пита о казаноме.

Марковић предузима с II. р. „механично читање.“ Позива децу да назе и говори о важности читања; о индиферентности родитеља према школи; — о интерпункцији и пише на таблу „?, ;, !, :. — Чита се предмет: „Добра сестра“; приповеда, чита оцек по оцек и позива децу, да то исто чине, исправља поједине погрешке.

Мирилов ради граматичну анализу у III. р. Позива децу да нађу у читанкама бр. 30. Деца читају један део предмета; пита каква је реч „противник;“ кога рода, по чему се познаје род; о једнини и множини. Истражује глаголе; говори о времену; истражује бројеве; говори о особним именицама.

Миловановић чита своју расправу. „О важности и цели очигледне наставе.“ Говори о старом средњевековном начину учења; о очигледној настави; о њеном историјском развиту; о данашњој очигледној настави; о њеној неocenеној важности по елементарну школу; о цели ове наставе; говори о начину предавања очигледне наставе.

Пауновић чита своју расправу: „Писмено вежбање као припрема за писмено изражавање мисли.“ — Говори о способности, коју ваља да има сваки ученик пре овог посла; о вежбању деце у чистом и правилном писању; о прелиписивању; о исписивању онога, што су на памет научила; о диктирању онога, што им је објашњено: о начину учитељског диктирања, о прегледу онога, што су деца написала; о поправљању онога што је написано; о штетним последицама ако је учитељ немаран и не иде за тим, да погрешке ревностно исправља; наводи епизоду из свога учитељског живота, наиме како није свагда прегледао дечије задатке, и како ови често недонашаху своје задатке изговарајући се да „господин“ не ће никад да прегледа задатке; дошао је до уверења, да учитељ не сме лагати; о томе, како у сваком случају ваља прегледати и поправљати дечије задатке; о томе, чиме ваља ова вежбања почети.

Председник извештава збор, да су од 15 одређених предавача односно расправљача своје писмене радове послали само њих петорица, што изгледа као да су остали равнодушни према удружењу или се не сматрају обвезанима, да респектују донешене закључке овога збора. Позива збор да реши шта да се ради са онима, који не послаше своје радове а немају довољно разлога за извину. —

Коњовић: да се за сад извини.

Стакић: да им се за сад изрече негодовање, а у будуће да се учини пријава вис. шк. надзорништву.

Миловановић: да се повчано казне.

После дужег саветовања решено да претседник поднесе о томе извештај вис. кр. шк. надзорништву, да оно против неизвињених чланова донесе пресуду.

Чита се записник прошле седнице. Прима се.

Претседник подноси извештај о своме раду од последњег збора до данас. Узима се на знање.

Претседник позива Магарашевићеву, да изјави каквих се начела држи у погледу предавања очигледне наставе.

Магарашевић: придржавала се Упутства за вежб. у мишлењу и говору.

Критиковашу Коњовић, Бугарски, Пејић, Рудићева, Докић, Миловановић. — Предавачица нема одређеног плана, према ком би ваљало да је екклонила своју лекцију, него говори садо стаблу и одма за тим прелазе на лишће, с лишћа на корен, с корена на плод итд., заборавља на једат од главних делова предмета: на цвет, о коме води разговор, — што све

чини да деца не могу добити чисту и јасну претставу о предмету, јер тачним разматрањем целине и *свију* њених делова долази се до јасне и трајне претставе; износи пред децу наједаред више слика, што такођер чини, да деца не могу добити одређена и јасна појма о сваком предмету посебно; за један и исти предмет употребљује по два назива; служи се многим глаголским питањима, што не одговара начелу очигледне наставе, наиме да деца ваља што више сама да говоре, а учитељ да их само руководи и исправља њихове погрешке; како је циљ оваким предавањима, да се види предавачева вештина а не дечије знање, то је предавачица требала називе прво деци сама казати, па их онда испитивати; пред мађарским називима не употребљује предречице.

Магарашевићева признаје већину својих погрешака али се извињује тиме што је предавања осим три нормалне у свима осталим заводима на мађарском језику слушала, па с тога јој је за сада врло тежак српски израз.

На основу критике предлаже Миловановић да се оцени са *довољно*, Кољевић предлаже *добро*. Већином гласова оцењује се са добро.

Марковић изјављује да се држао г. Вукићевића, управитеља српске учитељске школе сомборске.

Критиковану Миловановић и Чешљар. Предавач није требао у своме уводном говору говорећи о важности читања, употребљавати стране речи као н. пр. тиранија, индиферентни итд. а и кад се деци што приповеди, ваља децу питати о садржају приче, и захтевати да и сама она приповеде дотичну приповетку како би се тиме учила деца мишлењу и добијала моралну поуку, коју приповетка у себи садржи; — иначе му је предавање добро, јер одговара савременим начелима елементарне школе.

Оцењује се са: *добро*.

Мирилов држао се Св. Милетића земунског учитеља.

Критиковану: Трифуновић, Бугарски, Чешљар, Пејић и Ст. Јанковић. Под анализом не разуме се само мењање речи него и састављање дакле и синтакса; предавач даље вели да је придев за то средњег рода што трпи предречицу: *то*, а не да је за то што је именица средњег рода; ставља неодређено питања; као и Магарашевића тако и брат Мирилов заборавља да он ваља да покаже шта он зна, а не деца, стога је требао прво деци казивати, ово је именица и зашто је именица, каквих има именица итд. па кад би свршио с именицама онда да је прешао на придеве и др., а не просто испитивати децу каква је ово реч а каква оно. Иначе му се похваљује рад.

Оцењује се са: *добро*.

На Миловановићеву расправу примећује Јоцић да је расправљач говорио више о начину предавања очигледне наставе, него о њеној важности и цели.

Миловановић: Кад год се говори о важности и цели каквог предмета сасвим је природно, да се каже и начин за постизавање те цели.

Оцењује се са: *добро*.

На Пауновићеву расправу примећује Кољевић да је испод сваке



WWW.UNILIB.SG

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

критике; осуђује уметнуту епизоду из предавачевог искуства, јер у скупштини нема места шала.

Стакић примећује Коњовићу да једнострана и тако кратка критика („не ваља“; „нема смисла“) не вреди ништа, него ваља казати и за што не ваља и како би ваљало.

Јоцић: Предавач је говорио из свог сопственог искуства и то се не сме сматрати за шалу.

Оцењује се са *добро*.

На позив претседника чита Коњевећ извештај заступника жупанијског учитељског збора са земаљске учитељске скупштине у Будапешти. — Узима се на знање.

Благајник Бр. Јанковић подноси извештај о стању благајне. — Узима се на знање.

Чита се опис претседника жупанијског учит. збора, којим се позива овај збор, да редовно поднаша записнике о својим седницама и да одреди два питања за расправљање на идућој земаљској учит. скупштини у Будапешти и иста да се пошаљу председнику жупан. учит. скупштине до 20. маја т. г. — Председник позива збор да одреди питања.

Стакић: Би ли практичније и целисходније било да се историја односио отачаственица у основној школи предаје синтетичним начином, пошто се скоро већ сви предмети у основној школи тим начином предају?

Докић: Да ли да се нове читанке за све разреде тако удесе, да у њих поред моралних и поучних приповедака уђу још чланци земљописни, повеснички, природописни итд, и то у свакој читанци онолико, колико то наставни план за основне школе прописује. Сваки од ових предмета да сачињава оцек за себе.

Миловановић: Какав је и у ком обиму делокруг окружни зборова у једној жупанији.

Марковић: Да ли одговарају својој задаћи књиге за предавање мађарског језика у немађарским школама? Ако не да се поправе.

Усваја се I. и III. предлог.

Претседник: да збор изабере одбор, који ће за идући састанак одредити предмете за предавање, односно за расправљање и предаваче именовати.

Стакић: предлаже одбор, који оверовљује записник.

Коњовић: Хоће промену. Већином гласова остаје стари.

Председник: да се одреди место за идући састанак. — Већином гласова одређен: *Жабал*.

Претседник у $\frac{1}{4}$ 2 затвара седницу.

У Д. Ковиљу 2. Јуна 1883. год.

Кузман Миловановић

учитељ и извештач шајкашког учит. збора.

ШКОЛСКЕ ВЕСТИ.

(Испити о учитељској способности у учитељској школи Сомборској) држаће се овим редом: а) писмени испити из србског језика 9. Јунија; из математике 10. Јунија, из мађарског језика 11. Јунија, сваки пут пре подне од 8—12 часова; б) устмени испити почеће се 21. Јунија и трајаће непрекидно до 25. Јунија. Школска година завршиће се на Петров дан 29. Јунија.

(Испити на српским вишим девојачким школама) биће у Сомбору 16.

www.ubm.20. јуна, а у Новоме Саду 16. и 17. јуна.

(Мађарски течај у Баји.) Пошто ће 4. и 5. јула по нов. кал. бити у Пригревици Ст. Ивану годишња скупштина друштва комуналних учитеља у Бачкој, то мађарски течај у Баји неће отпочети 6. јула, као што је јављено у 9. броју, него истом 9. јула по нов. кал. а трајаће до 18. августа по истом календару. Умољени са надлежне стране саопштавамо ту промену ради равнања оних, који мисле да пођу на тај течај.

(Београд.) Главни просветни савет поднео је министарству просвете и црквених послова мотивисан предлог, да се за спремање учитељица основних школа оснује женска учитељска школа, која би у главном била уређена као и садање учитељске школе у Београду и Нишу. — Његово Величанство краљ Милан упутио је писмо министру просвете и црквених послова, у којој га позива да учини све потребне спреме за подизање основне школе у Такову, а сав трошак око тога посла сносиће Његово Величанство.

РАЗНО.

(Саборски одбор) сазван је за 13. јуни у Ср. Карловце.

(Отликовање.) Преосвећеног владику далматинског господина Стевана Кнежевића благовољело је Његово Величанство отликовати редом железне круне другог степена.

(Виши професор сомборске учитељске школе подпредседник кр. курије.) Његово Величанство наименовало је сенатског председника кр. курије г. Николу Михајловића за подпредседника тога највишега суда у угарској краљевини. Нови подпредседник кр. курије био је од г. 1834. до свршетка г. 1842. проф. мађарског језика у српској учитељској школи у Сомбору, што ће се с поносом за вечита времена помињати у њеним аналима.

(Коса, очи, и кожа школске деце.) На последњем месечном састанку антрополошког друштва у Бечу држао је владин саветник Шилер предавање о резултатима статистичних испитивања о школској деци у Аустрији по боји очију, косе и коже. Као најглавније резултате навео је предавач, да у Аустрији 19% деце имају плаве, 45% граорасте и 36% смеђе и црне очи, даље 44% деце имају плаву и 56% смеђу и црну косу, а 72% исте нађено је да је беле и 28% загасите коже.

НЕКРОЛОГ.

4. јуна у 4 сах. у јутру преминула је у Сомбору *Георгија Марија Бишарева рођ. Панаоговића* у 21. години живота. Млада покојница била је члан једне овдашње отмене породице и пошто је свршила вишу девојачку школу ступила је из чисте жеље за што вишим изображењем у овдашњу учитељску школу, где је и учитељски испит г. 1879. с отличним успехом положила. Пошто је не пуне четири године проживела као сретна љуба, оте ју у цвету младости немилосрдна смрт. Покојница је била у сваком погледу врсна млада Српкиња. Поред многобројног грађанства отпратиле ју б. о. м. и ученици и ученице учитељске школе са својим учитељима до хладнога гроба. Нека јој буде лака црна земља!

ПРОМЕНЕ У ШКОЛСТВУ.

Његово Величаство именовало је управитеља државне гимназије у Сплету М. Главинића за земаљског школског надзорника за Далмацију.

Миленко Марковић суспенат учитељске школе у Нишу постављен је за професора исте школе.

За катихету више девојачке и основних школа у Сомбору изабран је досадањи пр катихета и свршени богослов Мојсило Видаковић, а за учитеља основне школе у Сомбору хоровађа у Суботици и бив. учитељ у Сентомашу Јован Борјановић.

УПРАЖЊЕНА УЧИТЕЉСКА МЕСТА.

— На српској православној основној школи у Травнику упражњено је место учитеља и учитељице. Учитељу је плата 400 ф, стан и огрев, учитељици 250 ф, стан и огрев. Од комитената се тражи да су Срби (Српкиње) православне вере, да су науке с добрим успехом свршили, уз то да учитељ зна немачки језик тачно да говори и предаје и да је у црквеном појању особито вешт, а учитељица да је вешта женском ручном раду и васпитању младежи. Рок стечају је до 15. јула о. г., до ког се имају молбенице послати српско-православном црквено-школском одбору у Травник (председник Коста Медић).

НОВЕ КЊИГЕ.

Дела Ђуре Јакшића књига VII. Приповетке. Са сликом и биографијом песниковом. У Београду у краљевско-српској држ. штампарији 1883. 8^о с. 333. Цена је свакој књизи динар и по.

Шала и сатира од Абуказема. Свеска пета. У Новом Саду 1883. Издање књижаре Луке Јоцића и друга. 8^о с. 79.

Бојеви Црногораца с Турцима. Издање српске књижаре браће М. Поповића у Новоме Саду 1883. 8^о с. 71. Цена 20 н.

Јакшићи у српским народним песмама. Издање српске књижаре браће М. Поповића у Новоме Саду 1883. 8^о с. 56. Цена 15 н.

Ljudevita Tomšića izabrane izvorne pripovjesti hrvatskoj mladeži. Sa slikami. Prvi i drugi svezak. U Zagrebu. Naklada knjiž Mučnjaka i Seufflebena. 1883. 8^о I. св. 96 с. II св. 93 с. У тврду везу по 70 н., у целом платну са златорезом 1 ф 20 н., а добија се и у две свеске тврдо везане по 40 н.

Идућим бројем излази претплата свој оној гг. претплатницима, који су се претплатили на по године. Молимо их да благовремено понове претплату, како им се неби обуставило шаљање листа. Још се могу добити сви бројеви од ове године. Потпуних „Школских листова“ има још и од г. 1881. и 1882., од којих сваку дајемо за 1 ф. 50 н.

Дужнике молимо, да плате свој дуг и да уштеде тим и себи и нама посла и неприлике.

Ко жели да му се лист преко ферија под другом адресом шаље, нека нам то што пре јави. Доцније рекламације непримљених бројева нећемо моћи да уважимо.

Издаје и уређује : НИКОЛА Ђ. ВУКИЋЕВИЋ.

Штампа Ф. Битерман.